

Nr 107

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående befrielse från ersättningsskyldighet till kronan; given Stockholms slott den 17 mars 1961.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Herman Kling

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 17 mars 1961.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, fråga om befrielse från ersättningsskyldighet till kronan.

Genom rådhusrättens i Ystad utslag den 25 november 1933 dömdes föreståndaren vid kronohäktet i Ystad T., såvitt nu är i fråga, att för förskingring i förening med förfalskning i ämbetet undergå straffarbete i nio månader samt att vara avsatt från sitt ämbete såsom föreståndare vid kronohäktet och såsom kapten i Livregementets grenadjärers reserv. T. förklarades härjämte ovärdig att i rikets tjänst vidare nyttjas, varjämte han under viss tid skulle vara underkastad påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen. Tillika förpliktades T. att till fängvårdsstyrelsen utgiva ersättning för till-

gripna medel med 7 017 kronor 74 öre jämte ränta efter fem procent enligt vissa närmare angivna grunder till dess betalning skedde.

Enligt utslaget, som efter anförda besvär fastställdes av hovrätten och högsta domstolen, hade T. under åren 1925—1932 vid åtskilliga tillfällen uppsåtligen tillgripit och förskingrat medel, som han i ämbetet uppburit från enskilda personer såsom betalning för av fångarna å häktet utfört arbete, därvid T. sökt dölja tillgreppen genom att i sina redovisningar förete veterligen oriktiga verifikationer m. m.

T., som är född år 1874, frigavs efter avtjänat straff i januari 1935. På grund av domen gick han förlustig såväl rätten till pension jämlikt bestämmelserna i 1907 års civila pensionslag som honom i egenskap av kapten i reserven tillkommande reservpension. Efter motion vid 1945 års riksdag (II: 104; riksdagens skrivelse nr 220) tillerkändes T., räknat från och med den 1 januari 1945, en tredjedels pension å ifrågavarande tjänster. T. har icke erlagt något av det utdömda beloppet, som numera uppgår till omkring 18 000 kronor.

Sedan T. i skrivelse den 12 maj 1960 anhållit att Kungl. Maj:t måtte av nåd efterskänka ersättningsskyldigheten, fann Kungl. Maj:t i beslut den 14 juli 1960 ansökningsen ej innefatta ett ämne, som utgör föremål för nåd. T. har därefter i en den 18 augusti 1960 dagtecknad skrift hemställt att Kungl. Maj:t måtte framlägga proposition till riksdagen om efterskänkande av statsverkets ifrågavarande fordran.

Angående T:s personliga och ekonomiska förhållanden inhämtas av handlingarna i huvudsak följande.

Efter straffverkställigheten har makarna drivit en tobaksaffär fram till år 1945, då den av riksdagen beviljade pensionen börjat utgå. Sedan samma tid har T:s hustru uppburit några tusen danska kronor i avkastning av ett i Danmark bundet kapital. T:s pension utgör 2 172 kronor för år jämte rörligt tillägg uppgående till omkring 100 procent å nämnda grundbelopp. Härjämte uppbär makarna folkpension. Enligt vad T. uppgivit har han till för kort tid sedan varit egendomslös. Han har emellertid nu vissa tillgångar, som han erhållit genom arv efter en år 1958 avliden broder. Arvet utgjorde omkring 18 000 kronor, men beloppet har nu minskat till omkring 12 800 kronor genom lämnat understöd till makarnas son och sjukvårdsutgifter. Därjämte har han erhållit ett arv efter en år 1959 avliden syster. Denna arvslott, som för närvarande är utmätt, hade vid arvskitte i oktober 1960 ett värde av omkring 10 900 kronor och består huvudsakligen i aktier. Hustruns kapital i Danmark, i svenskt mynt uppgående till cirka 167 800 kronor, är bundet till dess hon och hennes barn avlidit, då det kommer att tillfalla barnbarnen. Den årliga avkastningen, som efter hustruns död skall tillfalla barnen, uppgår f. n. till omkring 8 600 kronor men har tidigare delvis innehållits i Danmark och först under senaste åren till fullo utbetalats. Boskillnad råder mellan makarna.

Hustrun, som är född år 1884, har på senare tid varit sjuk och tidvis vistats vid kuranstalter och vilohem, vilket medfört stora kostnader. Makarna lämnar vidare ekonomisk hjälp till en son och dennes familj, som lever under mycket ansträngda ekonomiska förhållanden.

Fångvårdsstyrelsen har vid skilda tidpunkter ansökt om exekutiva åt-

gärder för att indriva det utdömda beloppet, varvid T. befunnits sakna utmättningsbara tillgångar. Vid det senaste tillfället utmättes emellertid den förut nämnda arvsloten efter systemen. Vederbörande överexekutor har jämlikt 88 b § utsökningslagen förordnat om uppskov med försäljningen av det utmätta till den 1 april 1961.

Fångvårdsstyrelsen har förklarat, att styrelsen icke vill motsätta sig att T. helt eller delvis befrias från ersättningskyldigheten. Därvid har styrelsen, förutom T:s höga ålder och knappa levnadsomständigheter, beaktat den besparing, som uppstått för statsverket genom indragandet (reduceringen) av T:s pension. Särskilt torde det därvid förtjäna att beaktas att tjänsteman, som dömes till avsättning, numera icke går förlustig rätten till intjänad pension.

Statskontoret finner det principiellt betänkligt att eftergiva skadeståndsskyldighet, som orsakats av brottslig handling. Med beaktande bl. a. av den långa tid, som förflutit sedan T. fälldes till ansvar, anser sig statskontoret likväl böra förordna en viss begränsning av återbetalningsskyldigheten. Med hänsyn till det sätt, varpå fordringen uppkommit, och då vidare T. underlåtit att verkställa avbetalning å skulden, synes det ligga nära till hands att låta betalningsbefrielsen avse endast den del av fordringen, som överstiger det ursprungliga beloppet å i runt tal 7 000 kronor. Med hänsyn till i ärendet föreliggande särskilda omständigheter vill statskontoret — om än med tvekan — likväl icke motsätta sig, att T. befrias från att utgiva vidare skadestånd, sedan kronan tillgodogjorts ett belopp av 5 000 kronor. Vid bifall härtill skulle såväl hela räntan som närmare en tredjedel av det ursprungliga fordringsbeloppet efterskänkas.

Justitiekanslersämbetet har i utlåtande förklarat sig i likhet med fångvårdsstyrelsen och statskontoret anse skäligen, att statsverket i viss utsträckning efterskänker sin fordran. Vad angår nedsättningens storlek synes enligt ämbetets mening närmast tre alternativ böra komma i fråga, nämligen att betalningsskyldigheten bestämmas till *antingen* 10 500 kronor, d. v. s. vad som ungefärligen kan beräknas tillkomma statsverket vid försäljning av den utmätta egendomen, *eller* fordringens kapitalbelopp 7 017 kronor 74 öre, *eller* det av statskontoret angivna beloppet 5 000 kronor. Ämbetet finner valet mellan de olika beloppen tveksamt men är för sin del — med hänsyn till vad som upplysts om makarna T:s ekonomiska förhållanden och till att det huvudsakliga skälet för framställningen synes vara makarnas önskan att kunna ekonomiskt bistå en vuxen son och hans familj — benäget att förordna alternativen i den ordning de här nämnts.

Departementschefen

Med hänsyn till den långa tid som förflutit sedan brotten begicks och till T:s höga ålder vill jag icke motsätta mig att, såsom myndigheterna föreslagit, en begränsning av hans återbetalningsskyldighet medges. Därvid synes med beaktande av att han först under senaste tid torde ha haft möj-

lighet att göra några avbetalningar nedsättningen av statsverkets fordran skäligen böra avse den del av fordringen, som överstiger det ursprungliga beloppet å i runt tal 7 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att T. befrias från ifrågavarande ersättningsskyldighet till den del denna avser belopp överstigande 7 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Margit Hirén